

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА**

ПРИЈЕДЛОГ

**СТРАТЕШКИ
ПЛАН ЗА САРАДЊУ СА ДИЈАСПОРОМ**

Бања Лука, мај 2020. године

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	3
2. ПРАВНИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР	4
3. УЛОГА ПРЕДСТАВНИШТАВА У САРАДЊИ СА ДИЈАСПОРОМ.....	6
4. СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ И УСМЈЕРЕЊА	8
4.1. ЦИЉ 1: ЈАЧАЊЕ ЦЈЕЛОКУПНИХ ОДНОСА СА ДИЈАСПОРОМ.....	8
4.1.1. Оперативни циљ 1: Јачање односа са дијаспором на локалном нивоу	8
4.1.2. Оперативни циљ 2: Изградња повјерење дијаспоре	9
4.1.3. Оперативни циљ 3: Мапирање – умрежавање дијаспоре	9
4.1.4. Оперативни циљ 4: Електронске платформе, информисање	10
4.2. ЦИЉ 2: ОЧУВАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА.....	11
4.3. ЦИЉ 3: ДИЈАСПОРА У ФУНКЦИЈИ ПРИВРЕДНОГ РАЗВОЈА.....	13
4.3.1. Оперативни циљ 1: Креирање политика ангажмана дијаспоре у цјелокупном привредном развоју	13
4.3.2. Оперативни циљ 2: Изградња правног и институционалног оквира и капацитета за ангажовање дијаспоре у привредним развоју	14
4.3.3. Оперативни циљ 3: Развијање кључних подручја за позитиван утицај дијаспоре на привредни развој	15
4.4. ЦИЉ 4: САРАДЊА У ОБЛАСТИ НАУКЕ И ИНОВАЦИЈА	17
4.5. ЦИЉ 5: САРАДЊА У ОБЛАСТИМА ОМЛАДИНЕ И СПОРТА.....	19
5. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА И ЕВАЛУАЦИЈА СТРАТЕШКОГ ПЛАНА	19
6. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА	20

1. УВОД

Дијаспором се, у смислу овог документа сматра дио народа који потиче из Републике Српске, а који је трајно настањен у једној или више земаља свијета. То су лица која су рођена, а нису настањена у Републици Српској, и осјећају припадност и велику друштвену и културну повезаност са матичном земљом. Овај појам свакако обухвата и припаднике друге и треће генерације исељеника, рођене у иностранству, чији родитељи су одселили са територије Републике Српске, а имају осјећај припадности земљи поријекла својих родитеља.

Значајан је број држављана Републике Српске који живе у другим државама. Узимајући у обзир ту чињеницу, институције Републике Српске предузеле су активности у смјеру унапређивања међусобних односа и остваривања квалитетније сарадње са дијаспором. Република Српска настоји да расположивим средствима изађе у сусрет потребама својих држављана који живе у иностранству и да помогне у очувању њиховог националног идентитета, као и да обезбиједи неопходне услове за дубљу сарадњу, те оснаживање пословних веза са матицом.

Као први корак у настојању да постигне бољу повезаност Срба са дијаспором у иностранству, Република Српска је препознала потребу за доношењем документа који би дефинисао основне правце кретања у тој области. Развијање односа на овом пољу је процес који захтијева континуирану пажњу на широком пољу, а основна претпоставка за то је дефинисање стратешких приоритета Републике Српске у сарадњи са дијаспором. Стратешки план за сарадњу са дијаспором, у овом смислу, представља оквир којим се дефинишу трајни механизми сарадње са дијаспором и српским народом у расијању у смјеру институционализације ове сарадње.

Република Српска жели да на системски начин гради узајамно корисне односе са дијаспором и да оствари стратешка партнерства. Ово је могуће остварити кроз различите иницијативе, као што су организовање форума дијаспоре у виду јавних расправа гдје се прецизније могу одредити будући правци кретања, кроз инвестиционе и пословне програме, као и кроз културне иницијативе. Мобилизација заједница и клубова у дијаспори може бити велика снага за пружање материјалне и моралне подршке, а такође и прилика да се повећа међусобно разумијевање и створи однос повјерења између дијаспоре и Републике Српске.

Један од главних циљева Стратешког плана за сарадњу са дијаспором јесте да се продубе везе између Републике Српске и Срба у иностранству, успостави сарадња на институционалном нивоу, те да се промовише и очува српски национални идентитет у дијаспори. Поред афирмације националног идентитета и припадности Републици Српској, посредством овог документа ће се утврдити механизми за укључивање дијаспоре у развој Републике. Заједнице дијаспоре, које су добро умрежене, могу бити важан чинилац за развој у економском смислу, тако да овај документ тежи да подстакне и учешће дијаспоре у овом сегменту. У оквиру укључивања дијаспоре у развој доминантно се мисли на стварање услова за привлачење страних инвестиција, нарочито инвестиција припадника српске дијаспоре који су стекли имовину у иностранству.

Сарадња са дијаспором, везе и односи, несумњиво су велики потенцијал за унутрашњи развој земље. Она подразумијева друштвену и културну везу са

иностранством, која је веома значајан фактор у промоцији и међународној афирмацији стратешких интереса Републике Српске.

Овим документом Република Српска доказује да је спремна да креира политику према дијаспори и да подржи на разне начине организацију наших клубова и заједница у свијету, као и да успостави квалитетну сарадњу са њима.

2. ПРАВНИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР

Уставни оквир за доношење Стратешког плана за сарадњу са дијаспором садржан је у Амандману XXXII т. 8, 12. и 18. на члан 68. Устава Републике Српске, према којем Република, између осталог, уређује и обезбјеђује основне правце привредног и научног развоја, политику и мјере за усмјеравање развоја, образовање и културу, те друге односе од интереса за Републику.

У законском дијелу, чланом 3. став 1. Закона о Влади Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 118/08) прописано је да Влада заступа Републику као правно лице, док је чланом 31. Закона о републичкој управи („Службени гласник Републике Српске“, број 115/18) прописано је да Министарство за европске интеграције и међународну сарадњу обавља управне и друге стручне послове из области односа Републике са дијаспором и координацију активности републичких органа управе у области сарадње са дијаспором.

Трагом овог законског рјешења, у оквиру Министарства проширено је Одјељење за институционалну сарадњу и дијаспору новооснованим Одсјеком за сарадњу са дијаспором, које се интензивно бави овом облашћу. Одсјек за сарадњу са дијаспором обавља послове који се односе на јачање сарадње са грађанима Републике Српске у иностранству и израђује стратешке и аналитичке документе за потребе Владе Републике Српске у области сарадње са дијаспором, те успоставља и води базе података релевантне за јачање сарадње са дијаспором. Такође, Одсјек врши координацију активности са министарствима, представништвима Републике Српске у иностранству и другим институцијама Републике Српске о питањима сарадње и положаја дијаспоре и учествује у раду комисија, радних група и других тијела за унапређивање сарадње са дијаспором. У надлежности Одсјека је и сарадња са другим домаћим и међународним организацијама и институцијама у вези са дијаспором, као и комуникација са удружењима, организацијама, клубовима и другим асоцијацијама грађана Републике Српске у иностранству.

Представништва Републике Српске у иностранству су значајна полуга у сарадњи са дијаспором. Према наведеном Закону о републичкој управи Министарство за европске интеграције и међународну сарадњу је надлежно за нормативно уређивање организовања и рада привредних представништава Републике у иностранству, праћење реализације програма и планова рада привредних представништава, те предузимање мјера и активности за њихов координисан и ефикаснији рад. План рада представништава Републике Српске у иностранству обухвата и активности које се односе на сарадњу са дијаспором, у смислу интензивирања и јачања сарадње са дијаспором у свим аспектима, у земљама њиховог сједишта.

Република Српска се бави питањем унапређивања сарадње са дијаспором и у оквиру различитих стратегија других органа управе, као што су:

- Стратегија развоја локалне самоуправе у Републици Српској за период 2017–2021. године;
- Стратегија развоја културе Републике Српске за период 2017–2022. године;
- Стратегија научног и технолошког развоја Републике Српске за период 2017–2021. године „Знање за развој“;
- Стратегија развоја образовања за период 2016–2021. године;
- Стратегија развоја туризма Републике Српске за период 2011–2020. године.

Стратегија развоја локалне самоуправе у Републици Српској за период 2017–2021. године усмјерена је на сегмент управљања локалним развојем, који је у надлежности јединица локалне самоуправе. Један од стратешких циљева подразумијева обезбјеђивање ефикасности и одговорности јединица локалне самоуправе у управљању локалним развојем. У складу са тим, јединица локалне самоуправе треба да има дугорочну визију одрживог развоја која је садржана у стратешким документима у којима су друштвене, економске и еколошке предности дефинисане на одржив начин и које одговарају потребама грађана. Реализација овог циља подразумијева рјешавање проблема који успоравају привредни развој на подручју јединице локалне самоуправе, те подстицање инвестиција, оснивања и развоја малих и средњих предузећа и предузетништва, повећање њихове конкурентности и додатног запошљавања. Овај стратешки циљ је разрађен кроз неколико оперативних циљева, а један од њих је управо јачање сарадње са дијаспором. У том смислу, потребно је да се стварају претпоставке за сарадњу са дијаспором да би се промовисале вриједности и потенцијали градова или општина, а исто тако да се уз подршку дијаспоре допринесе изградњи бољих услова у тим срединама.

Стратегија развоја културе Републике Српске за период 2017–2022. посвећује значајну пажњу културно-историјском наслеђу Републике Српске. Обухватајући материјална и духовна добра, културно наслеђе представља цијелокупно културно богатство Републике стварано у различитим периодима, које изражава и представља јединственост овог простора и народа. Као један од приоритета у Стратегији истиче се подизање свијести о значају културног наслеђа, те његову промоцију и повећање видљивости на републичком и међународном нивоу. Управо у овом сегменту се огледа могућност сарадње са дијаспором, кроз промовисање наших обичаја и традиције и заштиту од заборављања, а на тај начин би се јачале везе између Републике Српске и њених грађана у расијању.

Схватајући велики значај културе у очувању националног идентитета у духу међународног права, поштујући принципе међународних уговора у области људских права и основних слобода, и у складу са националним законодавством и Споразумом о успостављању специјалних и паралелних односа између Републике Србије и Републике Српске, Министарство културе и информисања Републике Србије и Министарство просвјете и културе Републике Српске заједнички су у марту 2019. године донијели документ под називом Повеља о српском културном простору којим је исказана заједничка тежња за усаглашавање активности и мјера од стратешког интереса за српску

културу. Под српским културним простором подразумијева се простор на којем је српски народ у дугом историјском трајању живио или још живи, остављајући трагове материјалног и нематеријалног културног наслеђа, било да се налази у оквиру граница, било изван граница његових државних творевина.

Стратегија научног и технолошког развоја Републике Српске 2017–2021. године под називом „Знање за развој“ и пратећи Акциони план предвиђа да се наука у Републици Српској у 2021. години заснива на институционалном оквиру који подстиче извршност, националну и међународну видљивост у науци и иновативности са научноистраживачким резултатима који значајно доприносе економском развоју, конкурентности привреде и развоју друштва у цјелини. У том контексту би се успоставила сарадња са нашим истраживачима ангажованим на престижним свјетским универзитетима, као и сарадња наших и страних научноистраживачких организација на којима раде наши истраживачи.

Стратегија развоја образовања за период 2016–2021. године коју је израдило Министарство просвјете и културе¹ поставља интернационализацију високог образовања као један од примарних циљева који води ка повећању квалитета високог образовања и убрзаног развоја научних истраживања. У том смислу, неопходно је успоставити сарадњу са престижним европским универзитетима, сарадњу са еминентним иностраним научницима на универзитетима у Републици Српској, те наставницима поријеклом из Републике који раде на истакнутим свјетским универзитетима. Овакав вид сарадње може се у великој мјери потпомоћи уз активно учешће наших грађана у дијаспори, који би својом експертизом или контактима омогућили реализацију поменутих иницијатива.

Стратегија развоја туризма за период 2011–2020. године такође предвиђа укључивање дијаспоре у промовисању свих туристичких потенцијала Републике Српске, а то подразумијева и сарадњу представника дијаспоре са туристичким организацијама на локалном нивоу.

Приликом израде Стратешког плана за сарадњу размотрени су и различити међународни документи, као што су Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, Конвенција о заштити и унапређењу разноликости културних израза, као и Културна агенда Европске уније из 2018. године.

3. УЛОГА ПРЕДСТАВНИШТАВА У САРАДЊИ СА ДИЈАСПОРОМ

Представништва су основана с циљем обављања послова од интереса за Републику Српску у иностранству. Обављају послове у области привредне, научнотехничке, културне, просвјетне, социјалне, информативне, спортске и друге сарадње са субјектима у иностранству. Поред наведених активности, промовишу интересе и ставове Републике Српске, а самим тим утичу на креирање позитивне слике Српске у иностраној јавности, те доприносе очувању и заштити угледа Републике Српске и њених институција.

¹ Новим Законом о републичкој управи („Службени гласник Републике Српске“, број 115/18) ресор високог образовања прешао је у надлежност Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво.

Рад представништава је усмјерен и на сарадњу са дијаспором. Активности су приоритетно усмјерене на интензивирање и јачање веза са дијаспором, као и на јачање веза у области привредне сарадње кроз промоцију природних и привредних потенцијала Републике Српске. Такође, представништва раде на јачању веза у областима институционалне, културне, просвјетне, социјалне, научне, информативне и других области сарадње, а спроводе и активности за учешће у заједничким пројектима.

Представништва Републике Српске у иностранству се континуирано баве активностима које су усмјерене на интензивирање и јачање веза са дијаспором. Сарађује се са представницима дијаспоре који су организовани у различите савезе, клубове, културно-умјетничка друштва, уз подршку свих пројеката који су од њих иницирани.

У области привредне сарадње са дијаспором тежња је да се јачају везе кроз промоцију природних и привредних потенцијала Републике Српске, те у да се у том смислу подстичу економски и привредни развој и стварају услови за привлачење страних инвестиција. Посебно су значајне инвестиције припадника дијаспоре Републике Српске који су стекли имовину у иностранству, а који имају благу предност у односу на друге стране инвеститоре јер познају језик, културу, локалне и пословне обичаје. На трагу унапређивања економског аспекта у свим сегментима ради се на континуираном подстицању непосредне сарадње између привредних субјеката из Републике Српске и иностранства, промоцији привредних потенцијала Републике Српске, подстицању директних улагања у Републику Српску и подстицању извоза из Републике Српске.

У оквиру институционалне сарадње, између осталих активности, рад представништава је усмјерен на успостављање и развој сарадње са представницима регионалних и локалних управа, пословне заједнице, као и других организација и институција у држави сједишта. Такође, активности су усмјерене и на подршку за реализацију споразума које су закључили Влада Републике Српске, републички органи управе и јединице локалне самоуправе са субјектима у иностранству. Континуирано се ради и на успостављању и унапређивању сарадње са вјерским заједницама, завичајним удружењима и хуманитарним организацијама.

Културни аспект сарадње је усмјерен на подршку у организовању културних догађаја и бољег представљања културне баштине и савременог стваралаштва Републике Српске. Активности су усмјерене на његовање и очување културног идентитета и насљеђа Срба у дијаспори. Организују се ликовне и друге умјетничке изложбе, подстиче се сарадња између културно-умјетничких друштава у циљу промовисања културног стваралаштва Републике Српске и у том погледу приближавању дијаспори.

Такође, стварају се услови за унапређивање учења српског језика и очување ћириличног писма, подржавају се пројекти који имају за циљ очување националног, културног и вјерског идентитета у дијаспори. У смислу сарадње и унапређивања сарадње у оквиру просвјетног аспекта ради се на подстицању сарадње између школа и факултета Републике Српске и дијаспоре, као и на повезивању младих. Акцент се ставља и на јачање научног, технолошког, културног и сваког другог аспекта сарадње да бисмо могли користити знања и вјештине високообразованих припадника дијаспоре кроз размјену искустава, знања и ресурса.

Представништва представљају значајну спону између Републике Српске и дијаспоре. Приоритетно граде одрживе и функционалне мреже организација у дијаспори, а обезбјеђују и размјену адекватних информација са институцијама Републике Српске.

4. СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ И УСМЈЕРЕЊА

Основни циљ Републике Српске у области сарадње са дијаспором јесте значајно унапређивање и развијање односа са дијаспором које треба да се одвија на институционалан начин, уз укључивање свих релеватних актера. Овакав приступ сарадњи са дијаспором отвара могућности за сарадњу у многим областима друштвеног, културног, привредног и научног живота, а истовремено јача повезаност припадника дијаспоре и Републике Српске и тиме даје допринос очувању и јачању националног идентитета. У оквиру овог свеобухватног циља дефинисани су стратешки и оперативни циљеви који ће бити конкретизовани кроз акционе планове.

4.1. ЦИЉ 1: ЈАЧАЊЕ ЦЈЕЛОКУПНИХ ОДНОСА СА ДИЈАСПОРОМ

Јачање односа са дијаспором представља полазну претпоставку која ће омогућити да се сарадња са институцијама Републике Српске одвија на квалитетан и систематски начин. Преузимање активне улоге у односу са дијаспором подразумијева подршку бољој организацији и повезаности дијаспоре, отклањање уочених слабости у сарадњи и координацији и већу и активнију улогу у успостављању односа. Република Српска треба својим грађанима стално да представља потенцијале дијаспоре, како би иницијатива за различите облике ангажовања дијаспоре могла да дође и од појединаца, локалних заједница, предузећа, привредних комора и других субјеката. Такође је неопходно домаћој јавности представљати како значај и допринос који дијаспора даје нашем економском развоју, тако и њене могућности. С обзиром на бројност дијаспоре, треба размотрити могућност и изнаћи најефикаснији модел за упознавањем и информисањем дијаспоре са плановима, повољностима и могућностима привредног развоја и улагања. Једино квалитетан, осмишљен и садржајан рад, међусобна сарадња и повезаност на свим пољима (економском, политичком, културном) са дијаспором може дати жељене резултате када је ријеч о унапређивању, побољшању положаја и сарадњи са дијаспором. Може се издвојити неколико елемената, тј. оперативних циљева на којима треба радити да би се ојачали односи са дијаспором:

- Унапређивање односа са дијаспором на локалном нивоу;
- Изградња повјерења дијаспоре;
- Мапирање – умрежавање дијаспоре;
- Креирање електронских платформи за комуницирање и информисање.

4.1.1 Оперативни циљ 1: Јачање односа са дијаспором на локалном нивоу

Сарадња са дијаспором подразумијева боље контакте и стварање услова за сарадњу, непосредно или путем представништва Републике Српске у иностранству, са припадницима дијаспоре, завичајних удружења, привредницима, односно

потенцијалним инвеститорима, културним и образовним радницима, спортистима и другима који могу дати допринос грађењу бољих услова за живот у граду или општини и промовисати потенцијале и вриједности града или општине, а који су поријеклом са њихових подручја.

У циљу јачања односа између дијаспоре и јединица локалне самоуправе, потребно је унаприједити комуникацију и размјену информација са представницима дијаспоре, те развити механизме сарадње са дијаспором да би се грађани који живе и раде у иностранству укључили у развој јединице локалне самоуправе. Такође, потребно је појачати активности представништава Републике Српске у иностранству у циљу јачања веза са дијаспором да би се пружила подршка локалним заједницама из Републике Српске на успостављању партнерских односа и сарадње са локалним заједницама у земљама сједишта представништава, као и промоцији њихових природних и привредних потенцијала. Једна од мјера би подразумијевала и укључивање представника дијаспоре у промовисање потенцијала јединице локалне самоуправе у земљама у којима тренутно живе.

Предложеним мјерама отвориле би се нове могућности сарадње између јединица локалне самоуправе и дијаспоре, те створиле претпоставке за развој локалне економије и побољшање квалитета живота грађана на локалном нивоу.

4.1.2. Оперативни циљ 2: Изградња повјерење дијаспоре

Да би се изградило дугорочно партнерство између Владе Републике Српске и дијаспоре, неопходно је изградити повјерење између дијаспоре и Владе Републике Српске и њених институција кроз успостављање добре комуникације са дијаспором и атмосферу добродошлице. Ово подразумијева низ активности, као што су покровитељство институција Републике Српске над културним догађајима, стварање услова за ангажовање учитеља за учење српског језика, двојно држављанство, квалитетније социјалне услуге дијаспори (поготово када су у питању документи), редовно информисање дијаспоре о програмима и политикама Владе Републике Српске, законима Републике Српске, информације о пословном окружењу, лиценцирању, пројектима за улагање у Републику Српску и друго. Квалитетно изграђено повјерење између дијаспоре и Владе Републике Српске доводи и до већег мобилизовања дијаспоре и њеног активнијег учешћа у разним сегментима, поготово њеног већег ангажовања у привредном и економском развоју земље.

Снажна повезаност и двосмјерна комуникација су темељ на којем је могуће градити односе између Републике Српске и дијаспоре, а постојање повезаности гарантује успјешну реализацију предвиђених политика у будућности. Да би се постигло претходно наведено потребно је јачати сарадњу припадника дијаспоре са институцијама Републике Српске, радити на чувању и вредновању традиције иселеништва и ујединити их заједничким националним идентитетом. На тај начин ће се континуирано изграђивати повјерење као основ успјешне сарадње.

4.1.3. Оперативни циљ 3: Мапирање – умрежавање дијаспоре

Мапирање дијаспоре представља веома захтјеван и обиман посао. Успостављање евиденције дијаспоре по географској припадности, као и

квалификационој структури и занимању чланова дијаспоре, те називи компанија у којима раде је веома значајно, јер од квалитета информација у евиденцији дијаспоре зависи и начин и обим њеног ангажмана. Наведене податке о дијаспори могуће је сазнати на добровољној основи преко удружења чланова дијаспоре, завичајних клубова, представништава Републике Српске у иностранству, консултативног савјета дијаспоре, професионалних удружења, имиграционих центара, алумнија, завода за запошљавање и локалних заједница. На основу података из евиденције могуће је сагледати и шта је то што дијаспора може понудити Републици Српској, као и каква су очекивања од Владе Републике Српске и других институција. Зато је неопходно редовно одржавати контакте са дијаспором, организовати годишње конференције дијаспоре на нивоу Републике Српске и јединица локалних заједница, као и одржавање конференција чланова дијаспоре по појединим дјелатностима (медицина, туризам, научно-технолошки развој).

Мреже дијаспоре су битна карика у пружању помоћи у економском, политичком и друштвеном развоју Републике Српске. У циљу стварања једне такве свеобухватне „мапе“ неопходно је креирати платформу која има за циљ мапирање и идентификацију људских потенцијала Републике Српске у иностранству, кроз форму добровољне регистрације. Људски потенцијали Републике Српске у иностранству значајно могу допринијети развоју и промоцији земље, те из тог разлога овај пројекат тежи да идентификује знања, вјештине, интересовања, потребе и проблеме да би се унаприједила сарадња и разумијевање у изазовима пред нама. Намјера Републике Српске је да креира и води регистар дијаспоре који би се састојао од базе података са евиденцијом и документацијом о исељеницима. Циљ је да се креира активна мрежа која ће подстакнути комуникацију, размјену знања и искустава између дијаспоре и институција Републике Српске. Такве базе података ће дати и смјернице будућих активности институција Републике Српске према припадницима дијаспоре.

Развој технологије, транспорта и комуникација, те глобална повезаност свијета, доводи то тога да географија не мора да буде ограничавајући фактор. Људи могу бити свуда, посвећени земљи у којој живе, али и блиско повезани са својом земљом поријекла, насљеђа или интереса. Постојање „мапе“ може бити обострано корисно. Све више земаља доноси документе и стратегије за дијаспору, и препознају улогу коју кључни чланови дијаспоре могу одиграти у развоју домаће економије.

4.1.4. Оперативни циљ 4: Електронске платформе, информисање

Стратешким планом за сарадњу са дијаспором дефинишу се приоритети и у смјеру јачања комуникација и међусобног информисања Републике Српске и дијаспоре, и циљ је да се унаприједи постојећи и поставе нови модели. Велика је улога интернета и савремених медија у свијету, представља велику олакшицу за подизање квалитета комуницирања. На крилима овог напретка су се развиле различите дигиталне платформе, које се могу употријебити у области повезивања матице и дијаспоре. Преко друштвених мрежа и других интернет платформи могу се остварити везе и на индивидуалном нивоу, а људи који никада нису били чланови организација из дијаспоре могу бити повезани са својом матичном земљом.

Влада Републике Српске је у циљу унапређивања и подизање квалитета комуникације покренула интернет страницу www.dijasporars.com. Основна функција овог портала јесте повезивање матице са припадницима дијаспоре и остваривање двосмјерне комуникације. То подразумијева информисање дијаспоре о догађањима у Републици Српској путем преношења вијести и активности Владе и министарстава, као и информисање матице о активностима организација и удружења у дијаспори. Намјера је да се овај портал у наредном периоду развија, у циљу успостављања квалитетнијег модела комуницирања са дијаспором. На овој платформи ће бити доступни у дигиталној форми сви подаци везани за досадашње активности које се тичу припадника Републике Српске у расијању.

Интернет странице представништава у иностранству имају рубрику која се тиче дијаспоре, а такође вијести на порталима се редовно ажурирају у циљу благовременог обавјештавања заинтересоване јавности.

У циљу постављања још квалитетније модела информисања и подизања свијести у домаћој јавности о значају дијаспоре, а и обрнуто, радиће се на припреми публикација и билтена из области економског, друштвеног и културног живота Републике Српске.

Стратешки план настоји да пронађе начине за повезивање припадника дијаспоре са Републиком Српском. Употребом различитих механизма се могу креирати мреже и ангажовати појединци за узајамну добробит дијаспоре и матичне земље. Постизање квалитетне комуникације уз кориштење предности модерних информационих технологија и платформи је кључни фактор за сарадњу у свим осталим аспектима.

4.2. ЦИЉ 2: ОЧУВАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА

Припадници дијаспоре који живе у другим земљама често се суочавају са ситуацијама да због удаљености и начина живота изгубе близак контакт са матичном земљом. То у неким случајевима подразумијева не само рјеђе посјете Републици Српској, него и стављање у други план језика, писма и традиције. Управо како би се зауставиле овакве појаве, очување националног идентитета, заснованог на чврстом и здравом темељу, за Републику Српску је од изузетне важности. Циљ Републике Српске је да што више генерација очува свијест о припадности српском идентитету, а велику улогу имају образовање и култура. Са образовним и културним програмима може да се спријечи даља асимилација посебно друге и треће генерације исељеника у дијаспори. Један од најважнијих приоритета је очување српског језика и ћириличног писма. Ћирилица као историјско писмо и симболичка идентификација српског народа широко је препозната као културно добро чију позицију у јавној комуникацији треба системски оснажити. Познавање и коришћење српског језика и ћириличног писма је основ за све друге активности у вези са сарадњом са дијаспором. Коришћење матерњег језика је кључно за очување националног идентитета, те је стога важно да се дјеца у дијаспори школују на матерњем језику, односно да уче српски језик као посебан предмет. У том смислу важно је сагледавање могућности за организовање допунског образовања дјеце у дијаспори према усаглашеним програмима школа у Републици Српској и јединственим уџбеницима. То такође укључује израду образовних програма, одговарајућих уџбеника и другог дидактичког материјала за извођење допунске наставе на матерњем језику, те обуку наставника за овај вид наставе. Мјере које треба узети у обзир су и доношење

правилника о остваривању васпитно-образовног рада у дијаспори са посебним нагласком на српски језик и основе културе српског народа, израда интерактивног интернет портала са различитим дидактичким садржајима, приручницима, интерактивним вјежбама, организовање љетних школа за дјецу наших сународника у дијаспори, те повезивање образовних институција и појединаца.

Национални идентитет је непосредно везан за изучавање историје, географије, развој и изражавање културе српског народа (ношењем народних ношњи, пјевањем, јавним извођењем сопствених народних пјесама, плесова и другим облицима фолклора), а свакако подразумијева и упражњавање сопствене вјере и вјерских обреда, подизање богомоља и вјерско образовање. Поред тога, битни елементи националног идентитета су и сопствена издавачка дјелатност, позориште, радио и ТВ програми и други облици умјетности, коришћење националних симбола и њихово истицање на јавним мјестима, као и обиљежавање државних и вјерских празника земље матице и др. У ту сврху потребно је анализирати могућности и погодности које земље пријема својим прописима или у складу са међународним конвенцијама пружају исељеницима на плану очувања матерњег језика, културних особености и традиције, те радити на закључивању протокола о сарадњи ради стварања правних претпоставки за спровођење међународних стандарда у области образовања и културе.

На плану заштите нашег националног идентитета и јачања сарадње са дијаспором у областима образовања и културе могу се предузети бројне додатне активности као што су формирање и јачање библиотечког фонда (издања и наслови на српском језику у функцији очувања језика и културе) у клубовима и представништвима Републике Српске у иностранству и организовање конференција о учењу српског језика у свијету. Додатно, потребно је предузети активности на изради мапе о учењу српског језика у свијету, иницирање рада заједничких клубова, те повезивање културних институција и појединаца.

Културно-умјетничка друштва и фолклорни ансамбли су један од веома битних фактора очувања културног идентитета у дијаспори. Такмичења фолклорних друштава су веома посјећени догађаји што указује на значај његовања и очувања традиционалних обичаја (укључујући традиционалну игру и пјесму, гусле) у дијаспори. То свакако укључује и вјештине које се преносе са генерације на генерацију (стари занати, ручни радови, традиционална кухиња), вјерске обичаје, те богатство језика (говор, дијалекти, усмено предање/епска народна поезија).

У том смислу треба подстицати и образовање о културном наслеђу код младих и презентацију наших културних садржаја у дијаспори, као и културних садржаја и начина живота изван Републике Српске. То је могуће урадити путем ТВ емисија или организовањем умјетничких изложби, односно промоцијама књига и концерата. Поред тога, потребно је организовати округле столове, подстицати пројекте и програме дијаспоре којима се промовише културни идентитет, укључивати дијаспору у постојеће фестивале и манифестације у Републици Српској, те израдити базе података о српској културној баштини у дијаспори. Посебан фокус треба да буде на организовању дана културе Републике Српске у земљама пријема.

Влада је препознала угроженост ћирилице у савременом контексту и актуелном времену и у складу са својом обавезом и надлежношћу у смислу заштите, његовања и очувања културног наслеђа, покренула је активности на њеној промоцији. Стратешким

документима из области културе утврђено је да српски и језик и ћирилично писмо морају уживати посебну заштиту републичких, научноистраживачких и образовних институција, те да ће Министарство просвјете и културе интензивирати активности њихове афирмације, промоције и заштите у Републици Српској.

Посебну пажњу треба посветити сарадњи са Српском православном црквом, која је добро организована у иностранству, као и одржавању сталне комуникације са црквеним великодостојницима. Црква окупља велики број наших грађана тако да је са једне стране је могуће добити прецизније податке о истакнутим појединцима, а свакако да се могу организовати активности на промовисању и наше традиције, културе и идентитета.

4.3. ЦИЉ 3: ДИЈАСПОРА У ФУНКЦИЈИ ПРИВРЕДНОГ РАЗВОЈА

Дијаспора Републике Српске има веома значајну улогу у економском и привредном развоју. При томе, треба имати на уму двоструки утицај на привредне и економске токове. Са једне стране, дознаке, које преко банкарског система у земљу шаљу исељеници, позитивно се одражавају на повећање акумулације, која се може искористити за повећање инвестиционих фондова, а са друге стране, дио дознака, који се користи за потрошњу, може се позитивно одразити на повећање производње, путем повећане тражње за одређеним добрима.

Међутим, када говоримо о утицају дијаспоре на привредни и економски развој земље, несумњиво је да је од великог значаја анализирати и квалификациону структуру исељеника. Наиме, до 1992. године у процесу исељавања најчешће учествовао само један члан породице и то најчешће са средњом или нижом стручном спремом. У данашњим условима свјedoци смо исељавања цијелих породица, са родитељима који веома често имају високу стручну спрему, за чије школовање је наше друштво издвојило велика средства. Могуће је да ће се један дио оваквих исељеника вратити у земљу, али веома је вјероватно да ће велики дио исељеничких породица остати у иностранству. Управо због оваквих токова миграција становништва Републике Српске, неопходно је ускладити и приступ утицају дијаспоре на привредни и економски развој земље. Наиме, у случајевима, када је породица исељеника остала у Републици Српској наставиће се токови слања дознака у земљу. Међутим, када је у питању исељавање цијелих породица, несумњиво је да ће се смањивати ниво дознака дијаспоре из иностранства.

У таквим условима, неопходно је изградити нови и систематичнији однос према дијаспори, да би дијаспора постала активни учесник у економском и привредном развоју Републике Српске, односно неопходно је:

- креирати политике ангажмана дијаспоре у привредном развоју земље,
- изградити правни и институционални оквир, за ангажовање дијаспоре у привредном развоју,
- развијати кључна подручја за позитиван утицај дијаспоре на привредни развој.

4.3.1. Оперативни циљ 1: Креирање политика ангажмана дијаспоре у цјелокупном привредном развоју

Ради што квалитетнијег приступа ефективном и одрживом укључивању дијаспоре у економски и привредни развој Републике Српске неопходно је креирати политике ангажмана дијаспоре, мапирати локације и карактеристике дијаспоре, изградити повјерења између дијаспоре и институција Владе и мобилизовати дијаспору тако да постане активни партнер у развоју Републике Српске.

Влада Републике Српске треба да политике ангажмана дијаспоре усклади са циљевима Програма економских реформи. Такође, Влада Републике Српске треба да сагледа сопствене капацитете и механизме за остварење постављених циљева, како би могла да усклади и квалитетно креира институције дијаспоре, као и политике и програме за значајнији ангажман дијаспоре. С обзиром на то да је први циљ економске политике Републике Српске за период 2019–2021. године повећање конкурентности и продуктивности привреде Републике Српске, политика односа према дијаспори би требало да буде фокусирана на знања и вјештине које би дијаспора могла да каналише у Републику Српску. У овом сегменту, дијаспора би могла да преноси сопствена знања и вјештине, али да помогне и у повезивању институција земаља у којима се налазе чланови дијаспоре са институцијама Републике Српске. Такође, неопходно је охрабривати предузетнике и висококвалификоване професионалце да развијају своје активности у Републици Српској. За већу мобилност чланова дијаспоре неопходно је да се развија дијалог између Владе Републике Српске и влада земаља у којима се налази наша дијаспора. Такав приступ је веома важан за омогућавање ангажмана дијаспоре са становишта ширења информација о могућностима и програмима ангажмана у Републици Српској.

С обзиром на то да дијаспора може да донесе значајан финансијски и интелектуални капитал, приликом постављања циљева економске политике неопходно је активно укључивање и чланова дијаспоре. Путем континуираног дијалога би се обезбиједило активно учествовање дијаспоре у креирању мјера економске политике, а самим тим и њено систематичније и квалитетније укључивање у економски и привредни развој Републике Српске. Управо из тог разлога, било би потребно институционализовати дјеловање дијаспоре путем оснивања консултативног савјета дијаспоре, који би се састојао од лидера из дијаспоре и чије чланове би бирала дијаспора. На овај начин дијаспора би постала интегрални дио развојних планова Републике Српске.

4.3.2. Оперативни циљ 2: Изградња правног и институционалног оквира и капацитета за ангажовање дијаспоре у привредним развоју

Изградња правног и институционалног оквира на републичком и локалном нивоу је од суштинског значаја за ангажман дијаспоре у економском и привредном развоју Републике Српске. Од квалитета изграђених институција и легалног оквира зависиће и обим и квалитет укључивања дијаспоре у економске токове у Републици, поготово уколико се узме у обзир да је велики дио дијаспоре мотивисан економским разлозима одласка из Републике. Међутим, за активно и квалитетно укључивање дијаспоре у економске токове веома је значајно изградити и капацитете за рад са дијаспором у представништвима Републике Српске у иностранству.

Програми економског развоја ће, у сваком случају, имати већи успјех уколико је дијаспора директно или индиректно укључена у њихово креирање, при чему је изузетно важно да се пази да се не створи привилегован слој дијаспоре. Транспарентност у раду институција је од суштинског значаја за изградњу повјерења дијаспоре, без чега нема квалитетног и системског укључивања дијаспоре у економске токове.

4.3.3. Оперативни циљ 3: Развијање кључних подручја за позитиван утицај дијаспоре на привредни развој

Кључна подручја у којима дијаспора има или може имати позитивну улогу у економском и привредном развоју Републике Српске јесу дознаке које дијаспора шаље члановима породице, страна улагања, трансфер људског капитала и туризам.

Дознаке које дијаспора шаље члановима породица

Новчани трансфери, односно дознаке које дијаспора шаље члановима породице континуирано се повећавају. Република Српска нема расположиве податке о дознакама њене дијаспоре. Централна банка БиХ води евиденцију о дознакама које исељеници из БиХ шаљу својим породицама. Подаци за 2017. годину говоре да су исељеници својим породицама послали 2,61 милијарди КМ, што је за 7% већи износ у односу на 2016. годину, а да је удио дознака у БДП-у износио 8,67%. Несумњиво је да овај износ може значајно да утиче на економске и привредне токове у Републици Српској. Међутим, проблем је што се већина ових средстава усмјерава за побољшање стандарда грађана, односно у потрошњу, а не у инвестиционе фондове.

Да би Република Српска дознаке дијаспоре могла да усмјерава за потребе развоја, неопходно је да успостави сопствену евиденцију дознака, као и да изгради систем стимулативних мјера, како би се један дио дознака усмјерио на инвестиције.

Страна улагања

Уколико се анализира структура и мотиви исељавања са подручја Републике Српске, можемо констатовати да се до 1992. године најчешће исељавао један члан породице и то углавном ниже стручне спреме. Међутим, после 1992. године, а поготово у данашње вријеме почело је исељавање цијелих породица, а поготово младих образованих људи. Неминовно је да ће оваква карактеристика миграција у дужем периоду највјероватније утицати на обим дознака које дијаспора шаље својим породицама. Управо из тог разлога неопходно је изградити читав сет мјера путем којих би се дијаспора стимулисала да инвестира у Републику Српску. Такође, дијаспору је неопходно континуирано обавјештавати о условима и могућностима улагања као и о примјерима позитивне праксе. Добра информисаност дијаспоре је предуслов за доношење одлуке о инвестирању. С обзиром на то да одређени број земаља у којима се дијаспора налази стимулишу улагање дијаспоре (путем грант-средстава или кредита са нижом каматном стопом) у земљу поријекла, дијаспору је неопходно информисати и о овим могућностима.

С обзиром на то да дијаспора најчешће улаже у јединицу локалне самоуправе из које потиче, веома је значајно да се на локалном нивоу налазе људи који су добро обучени и који члановима дијаспоре могу квалитетно презентовати услове и могућности улагања. Такође, од великог значаја је одржавање контаката или конференција не само на републичком нивоу, него и на локалном, на којем би своја мишљења и искуства са дијаспором могли да размијене локални инвеститори и представници локалне и републичке власти.

Трансфер људског капитала

С обзиром да значајан број младих људи одлази на школовање у иностранство и не враћа се у Републику Српску, као и да се велики број чланова дијаспоре школовао и већи дио свог радног вијека провео у иностранству, трансфер њиховог знања и вјештина могу имати значајан утицај на економски и привредни развој Републике Српске, поготово, када се има у виду да су оваква знања и вјештине дефицитарне, а неопходне су за повећање конкурентности. Стимулисање оваквих људи да се врате у Републику Српску и примијене стечена знања и искуства у иностранству довешће до бржег технолошког напретка, као и до нових вјештина управљања. Међутим, чак и у условима када се овај дио дијаспоре не врати у земљу, неопходно је пронаћи начине за пренос њиховог знања и вјештина. Овакав трансфер може се обезбиједити путем одржавања семинара у земљи од чланова дијаспоре, путем консултовања, те повезивањем академских институција у којима су запослени чланови дијаспоре са домаћим академским институцијама. Овај циљ може се постићи и укључивањем чланова дијаспоре у домаћа истраживања, као и ангажовањем домаћих стручњака у истраживања у институцијама у којима раде чланови дијаспоре, те обезбјеђивањем праксе средњошколаца и студената у институцијама у којима су запослени чланови дијаспоре и многи други.

Туризам

Сектор туризма представља један од стратешких сектора Републике Српске и његов значај у привредном развоју земље се повећава сваке године. Дијаспора Републике Српске има јединствену и значајну улогу у отварању нових туристичких дестинација, поготово у три сегмента: промоцији медицинског, авантуристичког и религиозног туризма, као и туризма у области културног и историјског наслеђа.

Значај дијаспоре у развијању медицинског туризма је веома велики, јер припадници дијаспоре у Републици Српској могу добити медицинске услуге доброг квалитета са цијенама знатно нижим него у земљама у којима живе. Они такође могу бити најбољи промотери здравственог туризма и за остале грађане земаља у којима живе.

Република Српска, због природних, географских и климатских услова пружа низ могућности за авантуристички туризам.

Због одвојености од Републике Српске и дубоке емотивне везаности наше дијаспоре, дијаспори су веома важни квалитетни програми када су у питању вјерски

туризам, као и туризам из области културног и историјског наслеђа. На овај начин, остварују се чвршће везе дијаспоре са Републиком Српском.

Неопходно је навести да је за активно учешће дијаспоре у развијању туризма, потребно направити квалитетне програме рецептивног туризма, путем којег би дијаспора, током боравка у Републици Српској задовољила своје религиозне потребе, потребе за медицинским услугама, одмором и релаксацијом.

Значајан утицај дијаспоре на развој туризма, као стратешке гране привреде Републике Српске је неопходан не само због квалитетног одмора дијаспоре када дође у Републику Српску, него и због тога што дијаспора на овај начин боље упознаје своју земљу поријекла и што се на тај начин изграђује повјерење, неопходно за активно учествовање дијаспоре у економском и привредном развоју Републике Српске.

4.4. ЦИЉ 4: САРАДЊА У ОБЛАСТИ НАУКЕ И ИНОВАЦИЈА

Република Српска, као и многе друге земље широм свијета у неколико задњих деценија суочава се са проблемом „одлива мозгова“. Не постоје тачни подаци о броју наших научника у дијаспори, али је сасвим сигурно да научници који су напустили нашу земљу представљају значајан људски потенцијал.

Данас је кључна одредница националног богатства способност остваривања нових знања, идеја, иновација и технологија, чија је претпоставка стварање људског капитала и располагања њиме. Искуство показује да је већина припадника дијаспоре Републике Српске постигла завидне резултате на образовном и професионалном плану, па би било веома мудро када би се њима пружиле шансе да подијеле своја знања са земљом поријекла, као и да у њу инвестирају (на примјер у мала и средња предузећа, у научноистраживачке пројекте).

У наредном периоду потребно је идентификовати наше истраживаче у дијаспори и направити базу, те процијенити могућности укључивања научне дијаспоре у процесе истраживања и иновација у Републици Српској. Министарство за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво је успоставило одређене контакте са етаблираним научницима и истраживачима из дијаспоре. Такође, Министарство одржава контакт са стипендистима Фонда „Др Милан Јелић“ који дјелује у оквиру Министарства и финансијски подржава најбоље студенте сва три циклуса студија из Републике који се школују у иностранству. Одређени број научника и садашњих или бивших стипендиста Фонда вољни су да помогну научноистраживачкој заједници и посебно млађим иноваторима. Кроз конкретне задатке, јасно дефинисана очекивања од наших земљака, реално оствариве циљеве и реализацију циљева може се постепено развијати успјешна сарадња. Садашња перцепција наше дијаспоре, уз неспорну жељу за сарадњом, јесте да постојеће институционални капацитет треба додатно развијати да би се остварио већи ангажман. Ово је кључ за успостављање и развијање будуће сарадње и стратешко планирање и дјеловање мора бити усмјерено превасходно у овом смјеру.

Потребно је водити рачуна о научној дијаспори која може и треба бити у функцији како привредног, тако и научнотехнолошког развоја Републике Српске. У контексту научне дијаспоре, неопходно је процијенити стварни интерес научника из дијаспоре за

ангажовање на пројектима у Републици. Стога акценат у првом реду треба да буде на привременом ангажовању научника и академског особља из дијаспоре, него на њиховом повратку јер Република тренутно нема софистицирану научноистраживачку инфраструктуру да би се значајан дио наших етаблираних научника одлучио за сталан повратак.

Претпоставка је да ће чланови научне дијаспоре бити вољни да допринесу развоју Републике, тако да би напоре требало усмјерити на њихов привремени повратак и ангажман. Као примјер добре праксе, већ годинама се реализује Програм међународне сарадње који укључује програмску активност „боравак/долазак страних научника по позиву“. На овај начин остварује се сарадња са дијаспором ангажовањем наших научника из иностранства на универзитетима у Републици Српској у циљу повезивања истраживача из Републике Српске са истраживачима у иностранству. Овим путем стварају се могућности да се ангажују наши научници и универзитетски професори кроз позиције гостујућих предавача и професора, али исто тако и да се подстакне њихово учешће у научним одборима часописа, рецензентским тимовима, научним скуповима, а дијелом и укључење у израду стратешких докумената. Досадашњи резултати овакве праксе указују на обострани значај ове сарадње и треба развијати претпоставке за наставак оваквих активности.

Мобилност истраживача реализује се путем билатералних споразума са другим државама, што би се такође могло искористити за научну сарадњу са дијаспором кроз европске фондове и програме (Horizon 2020, COST, EUREKA), а ова програмска активност би се могла искористити за сарадњу са научном дијаспором из европских земаља.

Министарство за наунотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске у Закону о научноистраживачкој дјелатности и технолошком развоју Републике Српске је дефинисало Програм подршке основним, примијењеним и развојним истраживањима и реализовало конкурсе за тематске пројекте из хуманистичких наука који се односе на очување националног идентитета. Схватајући велики значај очувања националног идентитета Министарство у наредном периоду планира у склопу својих редовних активности да настави да подржава научноистраживачке тематске пројекте који се односе на очување националног идентитета.

Потребно је и искористити капацитете и могућности представништава Републике Српске, те удружења и клубове у дијаспори у циљу остваривања сљедећих мјера из Стратегије научног и технолошког развоја Републике Српске за јачање наунотехнолошке сарадње са дијаспором:

- Израда базе истраживача и могућих рецензената поријеклом из Републике који су запослени/ангажовани на иностраним универзитетима.
- Увођење програма подршке интердисциплинарним пројектима који би био заснован на сарадњи наших научноистраживачких организација и научноистраживачких организација са којима сарађују наши истраживачи у дијаспори.
- У сарадњи са дијаспором обезбиједити одређен број стипендија за студирање на престижним универзитетима.

4.5. ЦИЉ 5: САРАДЊА У ОБЛАСТИМА ОМЛАДИНЕ И СПОРТА

У дијаспори живи велики број младих поријеклом из Републике Српске, али не постоје тачни подаци о броју наших младих, нити о броју спортиста, а ни омладинских и спортских организација у дијаспори, јер никада није рађен такав попис. Када је у питању досадашња сарадња са дијаспором у областима омладине и спорта, она се одвијала путем личних познанстава и контаката, учешћем на манифестацијама и догађајима у сопственој режији, али није било системски и институционално организованих догађаја или сарадње између омладинских и спортских организација, односно младих и спортиста у дијаспори и у Републици Српској.

У наредном периоду је потребно успоставити канале комуникације младих у дијаспори са младима у Републици Српској и успоставити моделе сарадње у свим областима од интереса за младе, као што су спорт, култура, туризам, образовање, наука и запошљавање.

Потребно је искористити капацитете и могућности представништва Републике Српске, Српске православне цркве, те удружења Срба у дијаспори у циљу повезивања младих и спортиста, односно омладинских и спортских организација. Тако би млади из дијаспоре изградили јаче везе са Републиком Српском, сачували свој национални идентитет, али и допринијели развоју Републике Српске својим знањем, контактима, те евентуалним повратком и подршком развоју привреде у Републици Српској са новим предузетничким идејама.

Успостављањем сарадње у области спорта са дијаспором, може се допринијети, како самом развоју спорта у Републици Српској путем размјене контаката, знања, идеја, младих спортиста и стручњака, тако и промоцији Републике Српске путем успјешних спортиста и спортских радника у дијаспори који потичу из Републике Српске.

На основу претходно наведеног неке од предложених мјера би подразумијевале квалитетну размјену информација и комуникацију између институција Републике Српске и омладинских организација у дијаспори, организовање студијских посјета, кампова и форума с циљем повезивања младих у дијаспори и Републици Српској те размјену искуства у циљу јачања пословних веза и развоја предузетништва. Такође, кроз мапирање дијаспоре потребно је препознати најталентованије младе као и спортисте са којима би се успостављала сарадња и оствариле могућности за њихов допринос унапређењу положаја младих и спорта у Републици Српској.

5. СПРОВОЂЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА СТРАТЕШКОГ ПЛАНА

Спровођење Стратешког плана за сарадњу са дијаспором вршиће се путем четворогодишњег Акционог плана за спровођење Стратешког плана за сарадњу са дијаспором, а који доноси Влада Републике Српске на приједлог Министарства за европске интеграције и међународну сарадњу. Акциони план за спровођење Стратешког плана за период 2020–2024. године, донијеће Влада у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог документа.

Спровођење Акционог плана ће пратити Министарство за европске интеграције и међународну сарадњу, а евалуацију Стратешког плана вршиће Владе Републике Српске уз могућност ревидирања у циљу унапређења исте.

6. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

Финансирање сарадње са дијаспором Републике Српске се до сада реализовало кроз финансирање рада наших представништава у иностранству, путем грантова и из средства буџетске резерве. Сва средства су се обезбјеђивала редовно у буџету на годишњем нивоу.

За израду и спровођење Стратешког плана за сарадњу са дијаспором Републике Српске именована су поједина министарства као носиоци конкретних активности. Министарства треба да идентификују циљеве и облике сарадње како би се планирала средства за финансирање истих, кроз буџетски захтјев.

Предлагач и носиоци активности Стратешког плана за сарадњу са дијаспором (министарства), приликом даље разраде годишњих Акционих планова, треба да правовремено планирају средства потребна за њену реализацију кроз редовну процедуру израде буџета за сваку годину, путем буџетског захтјева, уважавајући трогодишњи циклус буџетског планирања Републике Српске, као и да воде рачуна да планови буду усклађени са буџетом Републике Српске за сваку годину у периоду трајања Стратешког плана.

Подразумијева се блиска и комплексна сарадња између министарстава као носилаца активности да би се расположива средства што боље планирала и рационалније користила. Ово је неопходно из разлога јер је извјесно да ће поједине активности подршке дијаспори бити повезане и комплементарне.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРИЈЕДЛОГА СТРАТЕШКОГ ПЛАНА ЗА САРАДЊУ СА ДИЈАСПОРОМ

I ПРАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење Приједлога стратешког плана за сарадњу са дијаспором садржан је у Амандману XXXII т. 8, 12. и 18. на члан 68. Устава Републике Српске, према којем Република, између осталог, уређује и обезбјеђује основне правце привредног и научног развоја, политику и мјере за усмјеравање развоја, образовање и културу, те друге односе од интереса за Републику.

У законском дијелу, чланом 3. став 1. Закона о Влади Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 118/08) прописано је да Влада заступа Републику као правно лице, док је чланом 31. Закона о републичкој управи („Службени гласник Републике Српске“, број 115/18) прописано је да Министарство за европске интеграције и међународну сарадњу обавља управне и друге стручне послове из области односа Републике са дијаспором и координацију активности републичких органа управе у области сарадње са дијаспором.

II УСКЛАЂЕНОСТ СА УСТАВОМ, ПРАВНИМ СИСТЕМОМ И ПРАВИЛИМА НОРМАТИВНОПРАВНЕ ТЕХНИКЕ

Према Мишљењу Републичког секретаријата за законодавство број: 22.02-020-604/20 од 13. марта 2020. године, уставни основ за доношење Приједлога стратешког плана за сарадњу са дијаспором садржан је у Амандману XXXII т. 8, 12. и 18. на члан 68. Устава Републике Српске, према којем Република, између осталог, уређује и обезбјеђује основне правце привредног и научног развоја, политику и мјере за усмјеравање развоја, образовање и културу, те друге односе од интереса за Републику.

У законском дијелу, чланом 3. став 1. Закона о Влади Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 118/08) прописано је да Влада заступа Републику као правно лице, док је чланом 31. Закона о републичкој управи („Службени гласник Републике Српске“, број 115/18) прописано да Министарство за европске интеграције и међународну сарадњу обавља управне и друге стручне послове из области односа Републике са дијаспором и координацију активности републичких органа управе у области сарадње са дијаспором.

Предлагач Стратешког плана наводи да је циљ овог документа да се, између осталог, на системски начин граде узајамно корисни односи са дијаспором и да се остваре стратешка партнерства. Дакле, Стратешки план ће представљати оквир којим се дефинишу трајни механизми сарадње са дијаспором.

Републички секретаријат за законодавство упутио је одређене сугестије које се односе на побољшање садржинског одређења Стратешког плана, а које је предлагач прихватио.

Будући да постоји уставни основ за доношење овог документа, мишљење је да се Приједлог стратешког плана за сарадњу са дијаспором може упутити Влади Републике Српске на разматрање.

III USKLAĐENOST SA PRAVNIM PORETKOM EVROPSKE UNIJE

Према Мишљењу Министарства за европске интеграције и међународну сарадњу број: 17.03-020-565/20 од 21. фебруара 2020. године, а након увида у прописе Европске уније и анализе Стратешког плана за сарадњу са дијаспором није установљено да ЕУ *Acquis* садржи обавезујуће секундарне изворе који су релевантни за предмет уређивања достављеног нацрта због чега у Изјави о усклађености стоји ознака „непримјениво“.

У обзир су узети принципи који су садржани у осталим актима извора права ЕУ, Савјета Европе и осталих међународних извора права, и то:

- Саопштење Комисије Европском парламенту и Савјету, Европском економском и социјалном одбору и Одбору регија: Нова европска Агенда за културу (COM/2018/267 final); (Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A New European Agenda for Culture);
- Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (Рим, 1950.); European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Rome, 4. XI.1950;
- UNESCO Конвенције о заштити и унапређењу разноликости културних израза; (UNESCO The Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions).

IV РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

Основни разлог за доношење Стратешког плана јесте да се на системски начин креира политика према дијаспори са циљем јачања сарадње и продубљивање веза између Републике Српске и Срба у иностранству, те промоције и очувања српског националног идентитета у дијаспори. Документ је у својој основи фокусиран на унапређивање и развијање односа са дијаспором које треба да се одвија на институционалан начин, уз укључивање свих релевантних актера, а дефинисани су стратешки и оперативни циљеви који ће бити операционализовани кроз акционе планове.

Даље, разлози за доношење овог стратешког плана проистичу и из препознате потребе за унапређивањем постојећих и креирањем нових облика сарадње са дијаспором кроз институционалне оквире Републике Српске. До оваквих закључака смо дошли након успјешно одржаних Форума дијаспоре 2018. и 2019. године, на којима је исказана потреба за правним уређењем, као и дефинисањем стратешких праваца ове сарадње. Такође, стратешко опредјељење Владе Републике Српске јесте један од значајнијих фактора који ће допринијети креирању чвршће повезаности са Србима из дијаспоре.

V ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И ЕКОНОМСКА ОПРАВДАНОСТ ДОНОШЕЊА СТРАТЕГИЈЕ

Финансирање сарадње са дијаспором Републике Српске се до сада реализовало кроз финансирање рада наших представништава у иностранству, путем грантова и из средства буџетске резерве. Сва средства су се обезбјеђивала редовно у буџету на годишњем нивоу.

За израду и спровођење Стратешког плана за сарадњу са дијаспором Републике Српске именована су поједина министарства као носиоци конкретних активности. Министарства треба да идентификују циљеве и облике сарадње како би се планирала средства за финансирање, кроз буџетски захтјев.

Предлагач и носиоци активности Стратешког плана за сарадњу са дијаспором (министарства), приликом даље разраде годишњих Акционих планова, треба да правовремено планирају средства потребна за њену реализацију кроз редовну процедуру израде буџета за сваку годину, путем буџетског захтјева, уважавајући трогодишњи циклус буџетског планирања Републике Српске, као и да воде рачуна да планови буду усклађени са буџетом Републике Српске за сваку годину у периоду трајања Стратешког плана.

Подразумијева се блиска и комплексна сарадња између министарстава као носилаца активности како би се расположива средства што боље планирала и рационалније користила. Ово је неопходно из разлога јер је извјесно да ће поједине активности подршке дијаспори бити повезане и комплементарне.

МИНИСТАР

Златан Клокић